

l'obra de Damià Huguet, el sentiment atàvic de pertinença a un temps i a un territori és indestruïble del compromís cultural i polític per a fer que la llengua i la cultura del país assolissin una normalitat i una plenitud que fins aleshores els havia estat negada.

Poeta i editor. Tot i la personalitat polièdrica, Damià Huguet és sobretot conegut i recordat per les feines de poeta i d'editor. L'obra poètica d'Huguet consta de tretze llibres. S'hi destaquen títols com ara *Home de primera mà*, *Esquena de ganivet*, *Ofici de sords*, *L'ull dels clapers* i *Vols d'Orly*. A més, deixà set títols inèdits, pendents de publicació, en una edició que anirà a cura de Sebastià Alzamora. De la poesia d'Huguet, se'n pot dir, a grans trets, que és sobretot hereva de la vastitud dels poemes de Walt Whitman, de la força verbal dels versos de Blai Bonet i de les imatgeries inusitades dels poemes de Vallejo, Brossa i Bauçà. Literàriament, a la poesia d'Huguet hi preval la intensitat de la paraula abans que la cura per la forma; i s'hi combinen, tant en l'estil com en els temes, elements en principi antagònics. Per exemple, les innovacions atrevides de les avantguardes de principi del segle XX, amb alguns trets més aviat propis del realisme social i cru dels anys seixanta. O bé la descripció dels paisatges i la gent de l'entorn més immediat amb la fascinació —entusiàstica, mitificadora— pel gran cinema americà i europeu dels anys cinquanta i seixanta (en l'obra d'Huguet, les pel·lícules dels grans directors de la *Nouvelle Vague* i del neorealisme italià no són tant

referències culturalistes com credencials d'una manera d'ésser i de viure).

Com a editor, l'empresa més important d'Huguet fou la col·lecció de poesia "Guaret", fundada l'any 1976, i que acollí les obres dels poetes més nous que anaven apareixent a les Illes. Els anys 70 foren, a Mallorca, una època molt estimulante i renovadora, d'un activisme polític i cultural ben vius i d'una gran fecunditat creativa. En aquell panorama, "Guaret" fou una de les fites més rellevants. Ideada també com a contrapunt a la col·lecció principatina dels "Llibres del Mall", en què prevalia una poesia més formalista, artificiosa i culturalista, amb "Guaret" Huguet va apostar per una escriptura més agosarada, més transgressora i vital, menys literaturesca i, encara que descaradament irrealista, més arrelada en la realitat dels temps. Hi varen veure la llum tant les obres de figures consagrades —per exemple, Blai Bonet— com, sobretot, les d'alguns dels autors més nous de la generació dels setanta: Josep Albertí, Huguet mateix, Damià Pons o Bartomeu Fiol.

Huguet en el record. Deu anys després d'haver mort, la figura de Damià Huguet és, avui més que mai, respectada i valorada; per la gran quantitat de feina que va fer i per la manera —generosa i sacrificada, diuen els qui el conegueren— com la va fer. Ja ningú no pot dubtar que un dels noms més importants de la literatura mallorquina de la segona meitat del segle XX és el d'en Damià Canova.

Pere Antoni Pons

Els corresponents solien triar el bàndol amb el qual simpatitzaven?

—Si parlem en general, la resposta és negativa. Però hi ha excepcions. Hi va haver al voltant de mil corresponents, entre els qui la van fer tota i els qui només hi van ser un temps, a vegades només una setmana. A un grup nombrós de professionals, tant els feia treballar a l'una zona com a l'altra. Un altre grup es va posar al costat de la República, no pas per ideologia, sinó per simpatia amb el patiment de la gent o bé per la indignació en veure que les democràcies es negaven a ajudar el règim. Després hi havia diaris que només enviaven corresponents al bàndol amb què simpatitzaven. Diaris de dreta no volien tenir cap corresponent a la zona republicana i, a la inversa, els diaris comunistes no en tenien a la *nacional*. I l'altre grup és representat pel diari més liberal o d'esquerres anglès, el *News Chronicle*, que no va poder tenir-ne cap a la zona *nacional* perquè els rebels no ho van permetre.

—Els periodistes que van acabar simpatitzant amb la República es van convertir en propagandistes?

—No. Mai no van traïr l'ètica professional.

—I els qui ja hi congeniaven des de bon començament?

—Tampoc. Deixant a banda els periodistes comunistes, els més destacats, tot i ser simpatitzants de la República, no ho eren pas per motius ideològics, sinó ètics.

—Es van expulsar periodistes?

—A la zona insurgent, més de trenta i només un de la republicana. Hi ha el cas curiós de Dennis Weaver, del *News Chronicle*. Amb un cotxe del servei de premsa republicà va anar al front amb un altre corresponent, el canadenc James Minifie, del *New York Herald Tribune*, però van tenir la mala sort de ser aturats per tropes mores. El conductor i l'escorta van ser assassinats immediatament i els periodistes, lligats de mans, van ser interrogats pels militars com a espies, sempre amb l'amenaça de ser afusellats. Finalment, amb un tercer periodista de la United Press van ser expulsats a França. Més tard, Weaver va saber que el mateix dia que l'havien capturat els rebels havien rebutjat la sol·licitud que li havia fet arribar el seu diari per

“Molts corresponsals van tenir problemes per haver abraçat la causa republicana”

Paul Preston, especialista en la Guerra Civil espanyola, publica a Proa l'estudi *Idealistes sota les bales. Històries de la guerra civil*, premi Ramon Trias Fargas. El llibre tracta sobre el coratge i l'habilitat dels homes que van escriure què passava a Espanya durant la guerra.

poder enviar un corresposnal a la zona franquista, i que un dels periodistes de l'oficina de premsa franquista havia declarat: “Si trobem cap representant del *News Chronicle* en territori de Franco, ho tindrà molt pelut.”

—**Hi havia censura, a la zona republicana?**

—N'hi havia, però ni de bon tros com el control exercit a la zona *nacional*. A la zona republicana, els periodistes tenien molta llibertat per a anar on volguessin, i per això corrien més risc. Els de la *nacional* no podien moure's lliurement, ni entrar en una ciutat fins al cap de dos o tres dies d'haver estat ocupada. Això, als periodistes que simpatitzaven amb els franquistes no els molestava gens, però els liberals s'empipaven molt perquè veien que els entrebancava la feina.

—**Es pot dir que els periodistes que van arriscar la vida en un país estranger per informar de la guerra eren uns romàntics?**

—De segur que n'hi havia, perquè n'hi havia de tota mena, però els més importants eren gent molt realista. Jay Allen ja feia sis anys que era al país quan va esclatar la guerra. Havia viatjat pertot arreu però no tenia res en comú amb els viatgers romàntics anglesos. Henry Buckley, autor d'un dels documents més perdurables de la República i la guerra, *Life and Death of the Spanish Republic*, publicat el 1940, havia vingut el 1929. Potser el cas més emblemàtic és el de Herbert L. Matthews, el me-

ticulós i honrat corresposnal del *New York Times*, que rebia constantment telegrams en què era acusat d'enviar propaganda republicana. Havia vingut després de cobrir la invasió d'Etiòpia pels feixistes italians, on va quedar

admirat pel feixisme italià. Pensava que el feixisme era una forma de progressisme. No, res de romàntics. Mai no van renunciar al seu esperit crític.

—**El dia a dia, la intensitat de les batalles i la varietat de problemes polítics, els deixava temps per a reflexionar amb serenitat?**

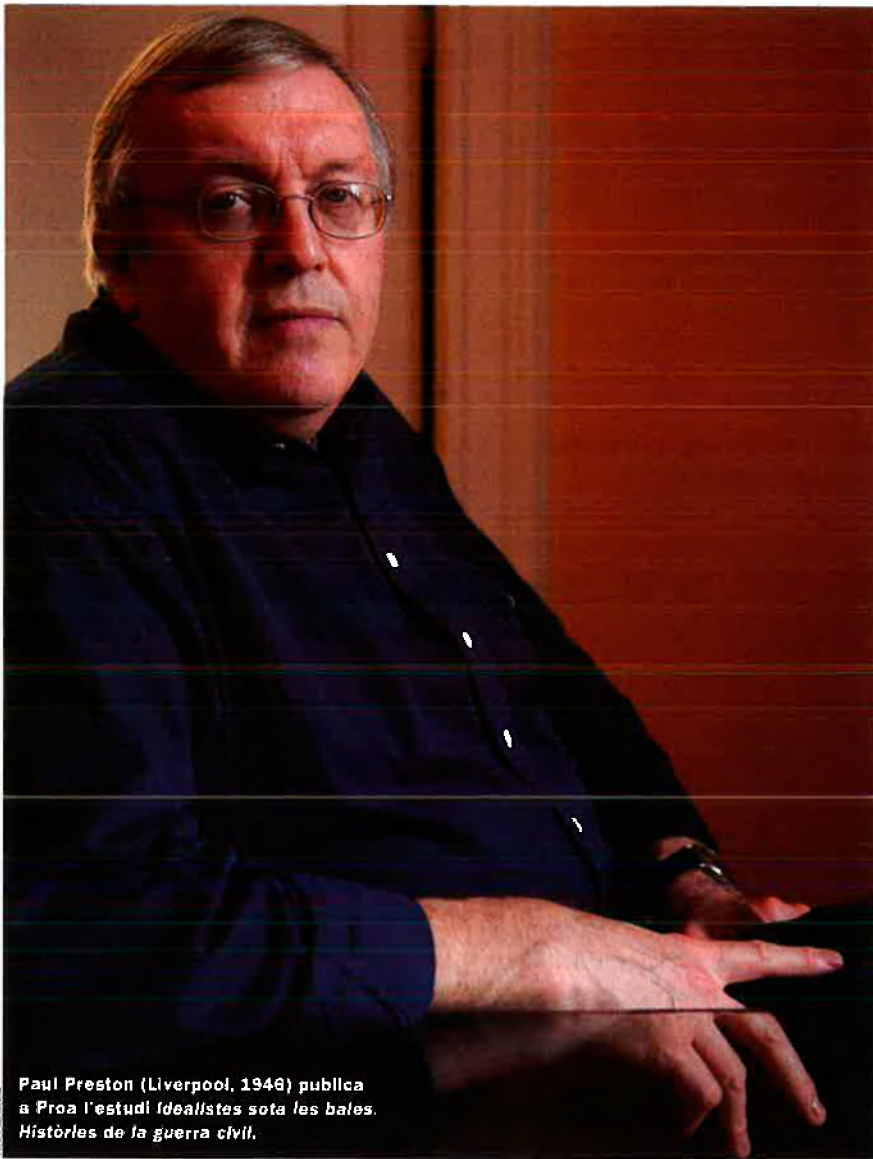
—A banda el valor literari, moltes cròniques són interpretatives i tenen un gran valor històric. Louis Fischer escribia per a un setmanari de Nova York i hi va publicar autèntics assaigs de deu pàgines, amb un nivell d'anàlisi que a mi, que m'he passat gairebé quaranta anys estudiant la Guerra Civil, em fan pensar: “Quant de temps malaguanyat per no haver-ho llegit fins ara!”

Notes al peu
cycle de música

Octubre CCC
Sant Ferran, 12
46001 València
Tel: 96 315 77 99
www.octobra.cat

Dijous 10/05:
Sanjosex + Manzoni
(L'Empordà, rock acústic)

Tots els concerts són a les 20.00hs.
Entrada: 3 euros

TINA BAGOUE

Paul Preston (Liverpool, 1946) publica a Proa l'estudi *Idealistes sota les bales. Històries de la guerra civil*.

—Molts periodistes, segons que expliquen, van quedar afectats per la guerra. Es pot dir que els periodistes també van ser víctimes de la guerra?

—A part els qui s'hi van quedar, perquè havien de ser a la trinxera o a primera línia si volien descriure com anava la guerra, en van quedar afectats tots aquells que es van comprometre amb la causa de la República. No conec el cas de cap periodista que tingués problemes per haver abraçat la causa franquista. Un dels casos més dolorosos és el del nord-americà Jay Allen. Va presenciar la desfeta de la República i després es va trobar amb moltes dificultats per a organitzar una xarxa d'ajuda als republicans, a França. Capturat a Vichy i empresonat per la Gestapo, un cop alliberat descobreix, a l'Àfrica del Nord, que l'alt comandament americà simpatitza amb Vichy. Finalment, en tornar als Estats Units, apareix en una llista negra i no pot treballar. Aquesta cadena de desil·lusions i dificultats el

portarà a la depressió i a la mort.

—I al bàndol soviètic, el cas més coherent és el de Mikhaïl Koltsov, afusellat per Stalin el 1940, al qual també dediqueu un capítol. Teniu cap teoria sobre la caiguda en desgràcia d'aquest periodista?

—Ningú no sap per què el van afusellar. La meva conclusió és que va ser víctima del seu entusiasme per la causa republicana. Stalin, aquells anys, vol aturar la revolució, l'esperit revolucionari, i Koltsov encomanava als lectors un gran entusiasme per la revolució espanyola.

—També us interesseu pel professor José Robles, desaparegut misteriosament a la zona republicana, fet que inicia l'enemistat entre Hemingway i Dos Passos. En teniu cap punt de vista format?

—El rumor, com se sap, és que era quintacolumnista, si bé molta gent, molts amics seus, i tant Hemingway com Dos Passos, pensaven que era

innocent. Però he trobat indicis que indiquen que podia tenir contacte amb la quinta columna.

—O que els republicans sospitaven que era quintacolumnista.

—No se sabrà mai perquè s'ignora qui el va detenir. Uns civils se'l van endur de casa seva, a València, no se sap si eren russos o espanyols. El fet és que el cap de seguretat a Madrid va dir a Hemingway i a Dos Passos que era un espia. Però per a qui? El seu germà era un militar de dreta i penso que hi ha indicis que poden justificar, si més no, que era sospitós de ser espia. He descobert una carta en què el fill reconeix la culpabilitat del pare.

—Què us ha empès a parlar ara dels corresponsals de la Guerra Civil?

—L'encàrrec d'un article. Però l'origen remot és la meva amistat amb Herbert Southworth, periodista del Washington Post. Va ser amic de molts corresponsals i remarcava el paper extraordinari que van tenir. En preparar l'article, vaig descobrir que molts d'ells, a més de les memòries, havien deixat els seus papers —com dietaris i cartes— en moltes universitats. I els vaig consultar. I això no s'ha acabat amb el llibre. Un cop escrit m'han continuat arribant més papers i més papers. Això no s'acaba mai.

—Els franquistes no deixaven entrar els periodistes a les zones conquerides fins al cap de dos o tres dies, perquè no fossin testimonis de les carnisseries. Però, com deueu recordar, Franco diu, en una entrevista concedida a Jay Allen el 27 de juliol del 1936, que salvarà Espanya del marxisme costi el que costi, i quan Allen li pregunta, després d'haver-li recordat les matances: "Això vol dir que haurà d'afusellar mig Espanya?", un Franco somrient li insisteix: "He dit costi el que costi."

—Tancat el llibre, he trobat una informació interessant. Un mes i mig després de l'entrevista d'Allen, un corresposnal amic seu, Minifie, és detingut al front i portat davant Franco mateix. I Franco diu: "Aquest no, el que busco és més alt." Volia venjar-se d'Allen. Era conscient del mal que li havia fet l'entrevista. Vaig trobar les memòries de Minifie fa un mes. No passa ni un dia que no trobi nou material.

Lluís Bonada